

Artă și istorie

Trei decenii pot să însemne puțin ca timp, un interval pe care Tudor Vianu l-a pus ca hotar de „generație”, dar poate să însemne mult ca istorie culturală. Un interval cu pietre grele la gâtul său, dacă avem în vedere că treisprezece dintre acești ani s-au derulat sub tăișul necruțător al ideologiei roșii, iar alți șaptesprezece au trebuit să facă față tuturor provocărilor unei tranziții fără orizont și fără prea mult respect pentru cultură, în general.

Paradoxul e că tocmai acest vârtej al vremurilor a fost de natură să mobilizeze mai mult energiile creatoare. Iar teritoriul plasticii mureșene a avut un dinamism recuperator și compensator atâtor frustrări și interdicții.

Arta amatoare e o sintagmă cel mai adesea depreciativă, un stigmat care ignoră o realitate irefutabilă: nimeni/nimic nu e mai presus de valoare.

Disprețul suveran, refuzul oricărui gest de condescendență au aruncat uniformizator, la coșul de gunoi, ceea ce nu avea garanții universitare. Negarea oricărei perspective, doar din considerente de studii, mi se pare ipocrizie crasă. Valoarea poate exista dincolo de orice studii, la fel cum la umbra atâtor diplome stau impostori. Pentru că o diplomă nu-ți dă și garanția talentului și a valorii. E doar o calitate. Atâția „diplomați” s-au cufundat în anonim. O operă n-o poate legitima nici o diplomă și n-o poate susține nici o licență, dacă ea n-are... valoare.

Disputa pe tema amatorism/profesionalism a făcut să curgă multă cerneală, să se ascute multe săbii. Mult zgomot pentru nimic. Pentru că există o singură realitate incontestabilă: valoarea. Restul e tăcere.

Arta amatoare a fost un instrument al politicii de tăvălugire a valorilor la un nivel cât mai jos. A făcut pârție tuturor veleitarilor și refuzaților. Dar nu toți amatorii sunt o apă și-un pământ. Există un bun simț ca paradox al unui spațiu de creație marginalizat cu ostentație.

M-am întâlnit prima dată cu „arta amatoare” a acestui spațiu de cultură, prin Silviu Olariu, doctor de profesie, dar rafinat grafician. În timp, am descoperit destui artiști plastici care și-au depășit condiția de amatori, de la Nicolae Tunaru la Balázs Klara, aceasta din urmă printre ultimii „asociați” ai mișcării plastice... amatoare mureșene.

Fiecare cu limitele sale, fiecare cu talentul său și fiecare cu truda, cu eforturile proprii pentru a se regăsi, pentru a se afirma, pentru a lăsa un semn al trecerii prin lume.

Am simțit la cei mai mulți pictori și sculptori din Asociație o irepresibilă dorință de a crea universuri plastice. Mulți chemați, puțini aleși. Nu se poate să nu apreciezi

însă eforturile unor oameni cu sensibilitate de a da curs unor porniri lăuntrice, unei nevoi sincere de exprimare.

Câteva sute de oameni, de vârste și calibre diferite, au trecut prin sita elanurilor creatoare, ca membri ai Asociației Artiștilor Plastici din Mureș. Puteau merge la pescuit, puteau croșeta, puteau adormi cu telecomanda în mână. Au ales însă șevaletul, albul pânzei și dorința de a se rosti/rostui prin linie și culoare. Ce e rău în aceasta? Fiecare are locul său în lume și în artă. De unde atunci atât dispreț și desconsiderare? Nimeni nu ia locul nimănui, fiecare concurează singur pe locul său. Și, indiscutabil, fiecare vrea să performeze, să realizeze lucruri de valoare. Unii au conștiință artistică, alții aspiră la ea. Încă n-am întâlnit pe cineva să trateze cu superficialitate... opera sa. Valorile se adună prin scădere, prin selecție. Până la urmă, valorile rămân, se impun, ajung să depună mărturie pentru un timp.

Am privit întotdeauna cu simpatie pe cei care între atâtea oferte și tentații alegeau creația literară, plastică, muzicală...

E greu de crezut că vreo „instanță” critică responsabilă poate fi sedusă de facil, de kitch, de nonvaloare. Dar e imoral să nu vrea să vadă valoarea acolo unde ea există, s-o afirme, s-o încurajeze, dincolo de statutul... universitar. Arta plastică amatoare nu dăunează grav sănătății.

Ce am admirat la această lume care gravitează în jurul artei plastice... amatoare e un puternic sentiment de solidaritate, un cult al prieteniei întreținut cu inima larg deschisă.

Miza nu e mare! Există o bucurie a firescului, a simplității. Există o terapie prin artă. Atâția oameni derutați, dezorientați, rătăciți se salvează prin artă. Se mântuiesc prin artă. Am văzut un criminal care-și ispășea păcatul în închisoare și care a realizat că-și mai poate păstra condiția de om descoperind puterea tămăduitoare a picturii, făcându-și din propria celulă un spațiu umanizat, un atelier de artă.

Cum să nu saluți atunci fiecare tentativă de a ieși din mocirla existențială, țintind la înălțimile artei?

Trufia unor „profesioniști” negativiști ar putea fi potolită cu un orgoliu fariseic: ei se văd cât sunt de mari, ce statură artistică au, numai dacă există „șesuri”, numai dacă există cei „mici”.

Arta plastică amatoare e un fenomen care nu poate fi ignorat. El trebuie analizat cu simț critic și responsabilitate, cu iubire, și susținut atunci când este de susținut. Nimeni n-are de pierdut nimic. Cum să se teamă un mare artist de un amator?

Am stat în spatele unor artiști „amatori” și i-am urmărit lucrând. Am văzut oameni fericiți, care radiau o bucurie contagioasă. I-am văzut îmblânzind culorile, turnându-le în tipare imaginare, sperând să mai adauge un licăr de lumină pe obrazul înlăcrimat al lumii.

Fiecare are un loc sub soare, cu fiecare are Dumnezeu un gând.

Dumnezeu să binecuvânteze arta plastică. Pe cei care cred în ea!

Nicolae BĂCIUȚ
Director al Direcției Județene pentru Cultură, Culte și
Patrimoniul Cultural Național Mureș